

КИТАЙ И СТРАНИТЕ ОТ ЦИЕ В УЧИЛИЩНОТО ГЕОГРАФСКО ОБРАЗОВАНИЕ

Тамара Драганова

CHINA AND THE COUNTRIES OF CEE IN SCHOOL GEOGRAPHIC EDUCATION

Tamara Draganova

Резюме: Статията представя мястото, структурата и възможностите за представяне на сътрудничеството 16 + 1 в училищното географско образование и особено възможностите за представяне на платформата в раздел „География на страните“ – 9. клас.

Abstract: The article presents the location, structure and presentation opportunities for 16 + 1 cooperation in geography education in schools and especially opportunities for presenting the platform in the „Geography of countries” – 9th grade.

„Когато пътищата ви не съвпадат, не правете общи планове.“

Конфуций

Платформата за регионално сътрудничество 16 + 1 или сътрудничество между 16-те страни от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) и Китай предвижда подготовка, организиране и провеждане на коопериране в областта на транспорта, инфраструктурата, банковия сектор, селското стопанство, образованието и други области или генериране на идейни планове и реализирането им в общо обединение. Реализираният план е доказателството, че пътищата на Китай и тези 16 държави – Албания, Босна и Херцеговина, България, Хърватия, Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Македония, Черна гора, Полша, Румъния, Сърбия, Словакия и Словения – съвпадат. Възприемането на сътрудничеството от всичките 16 държави, които са и членове на бившия Съюз за икономическа взаимопомощ, а част от тях и на днешния ЕС, е част от възприемането на света във все по-динамичните военно-политически и социално-икономически условия на консуматорско глобализирания свят.

Появата и приближаването на Китай до страните от ЦИЕ чрез платформата за регионално сътрудничество е „втората пролет“, от една страна, на хронологичния порядък, унаследен от така близкото минало развитие на двете икономически системи и тяхното противоборство, а от друга страна, на хронологичния порядък на времето и пространствено рамкиране на неоевразийството. Обединението на Китай и 16-те страни идва във време на *„Новите обществено-икономически условия, новото социално битие, споходило ни уж изневиделица, изведоха на преден план другата гледна точка, предполагаща акцент върху изначално заложените им като обществена даденост очаквания и надежди“* (Дерменджиев 2009, 10).

Сътрудничеството 16 + 1 реално е едно очакване и надежда, необходимост и провокация, навременен, изстрадан и назрял дискуссионен модел на трансформиране на минал опит в бъдещо перспективно и ново начало. На фона на предизвикателствата пред съвременния свят – миграционни потоци, икономически кризи, демографски проблеми, регионални конфликти и войни, сблъсък на цивилизации, на религии, на култури, на начин на възприемане на света, все по-голямо значение има образованието – инструмент за изграждане на личността с отворен и широк хоризонт към света, от локалното към глобалното, от простото към сложното. В най-голяма степен този образователен хоризонт предлага и осигурява географията като учебен предмет в българското училище, защото е носител на разбирането на нашето място в света и как хората, общностите, нациите, страните, регионите си взаимодействат един с друг и със самата среда, в която живеят и извършват пространствените взаимодействия.

Сътрудничеството 16 + 1 е израз на търсено единство и обединение, връзки и взаимодействия между европейските страни и азиатския дракон и икономически колос Китай, но и естествена рожба, появила се на арената от настъпилата криза в еврозоната и различията в икономическото европространство. Независимо от предисторията и модерните икономически хипотези – за едни икономическа експанзия, *„троянски кон“* или *„изграждане на нова Берлинската стена“* (UACES 2015, 3), за други надежда към хармонично развитие, перспективи и икономически просперитет или просто един евразийски мост, то новото сътрудничество трябва да бъде възприето като възможност за всички участници в театъра на бъдещето. Но тази инициатива трябва да намери място и в училищното образование, и то именно в обучението по география.

Общият план, реализиран от инициативата 16 + 1, е част и от географското образование във всички форми на учебна подготовка в българското училище. Да открие къде е мястото и каква е структурата, съдържанието и възможностите, в които се разкриват съвместните идеи на Китай

и страните от ЦИЕ в учебната документация и учебниците по география и икономика, е обект на изследване в тази статия, като акцентът е поставен на обучението по география и икономика в IX клас задължителна подготовка – регионална география. Защо именно в раздел „Географски региони в света и страни в тях“ или Регионална география? За да се отговори на този въпрос, първо трябва да се изясни и дефинира какво се разбира под регионална география, география на страните и странознание.

В книгата *Методика на изследователската дейност по регионална география* Стела Дерменджиева определя, че „Регионалната социално-икономическа география изучава закономерностите в развитието и териториалното разположение на природните ресурси, населението и стопанството в света, а така също в отделните страни. Разкривайки редица особености от живота на отделните народи и характерните черти на териториалната организация на стопанството, регионалната социално-икономическа география спомага за формирането на обективен светоглед, за изграждането на географска, политическа, социална и икономическа култура.“ (Дерменджиева 2001, 8).

Според Атанас Дерменджиев за Географията на страните „конкретната икономическа и социална география на всяка страна предполага анализ на сложната система от различни взаимосвързани и взаимовъздействащи си подсистеми: територията и нейното икономическо географско положение; природноресурсната база; населението; стопанството; състоянието на природната среда.“ (Дерменджиев 2004, 65).

В Географския терминологичен речник под наименованието „география на страните“ се разбира „икономическо географска наука, в която се осъществява комплексно изучаване на страните чрез характеризирани, обобщаване, оценка и анализиране на разнообразна информация за тяхната природа, ресурси, население, селища, форма на управление, стопанство, политика, търговия и други, както и тяхното териториално разпределение в съответната държава“ (Географски терминологичен речник 2011, 53). В речника терминът *странознание* е синоним на *география на страните*.

В Учебния речник по география и икономика за 5. – 12. клас определението за *география на страните* е следното: „Странознание, география на страните – дял в системата на географските науки, възникнал още в древността. Занимава се с комплексно изучаване на континентите, страните, големите райони. Обикновено в странознанието частта от територията се описва и изучава „покомпонентно“, т. е. последователно се изучават отделните природни компоненти в изучаваната страна или район, както и специфичните стопанско-географски, политически и други

характеристики.“ (Иванов 2012). В речника е посочено, че за география на страните е представено определение за *странознание*, което определя *география на страните* като синоним и еквивалент на *странознание*.

При използването на *география на страните*, *странознание* или *регионална география* в настоящата статия същите ще се приемат за еднозначни и синоними, които изучават закономерностите в развитието и териториалното разположение на природните ресурси, населението и стопанството в света като цяло, както и по региони и страни, което изисква анализ на сложната система от различни взаимосвързани и взаимовъздействащи си подсистеми в холистичен, хронологичен и хорологичен план. Това доказва тясната връзка с учебното съдържание на регионалната география в IX клас и идеята за сътрудничество 16 + 1.

В Държавните образователни изисквания (ДОИ), учебните програми и учебниците има конкретни стандарти за учебното съдържание, очаквани резултати, цели и теми, които имплицитно и експлицитно са носители на платформата 16 + 1, а в тях има възможности да се представи тази нова инициатива. На Схема № 1 е представено мястото за възможностите при изучаването на сътрудничеството 16 + 1 в ДОИ по ядра и определените знания, умения и отношения, които учениците трябва да са усвоили в края на двата образователни етапа.

ДОИ по география и икономика ясно насочват линията на образователно-възпитателния процес в основната степен към познаване на международните и регионалните организации, проявяване на интерес към съвременните икономически и политически събития в света. Такова събитие на съвременната икономическа сцена е именно сътрудничеството между Китай и страните от ЦИЕ. Ядрата на учебното съдържание за гимназиалния етап надграждат познанията на учениците от прогимназиалния на основата на обясняване принципите на международно сътрудничество и дейностите на дадени международни организации, каквато в действителност е и платформата 16 + 1.

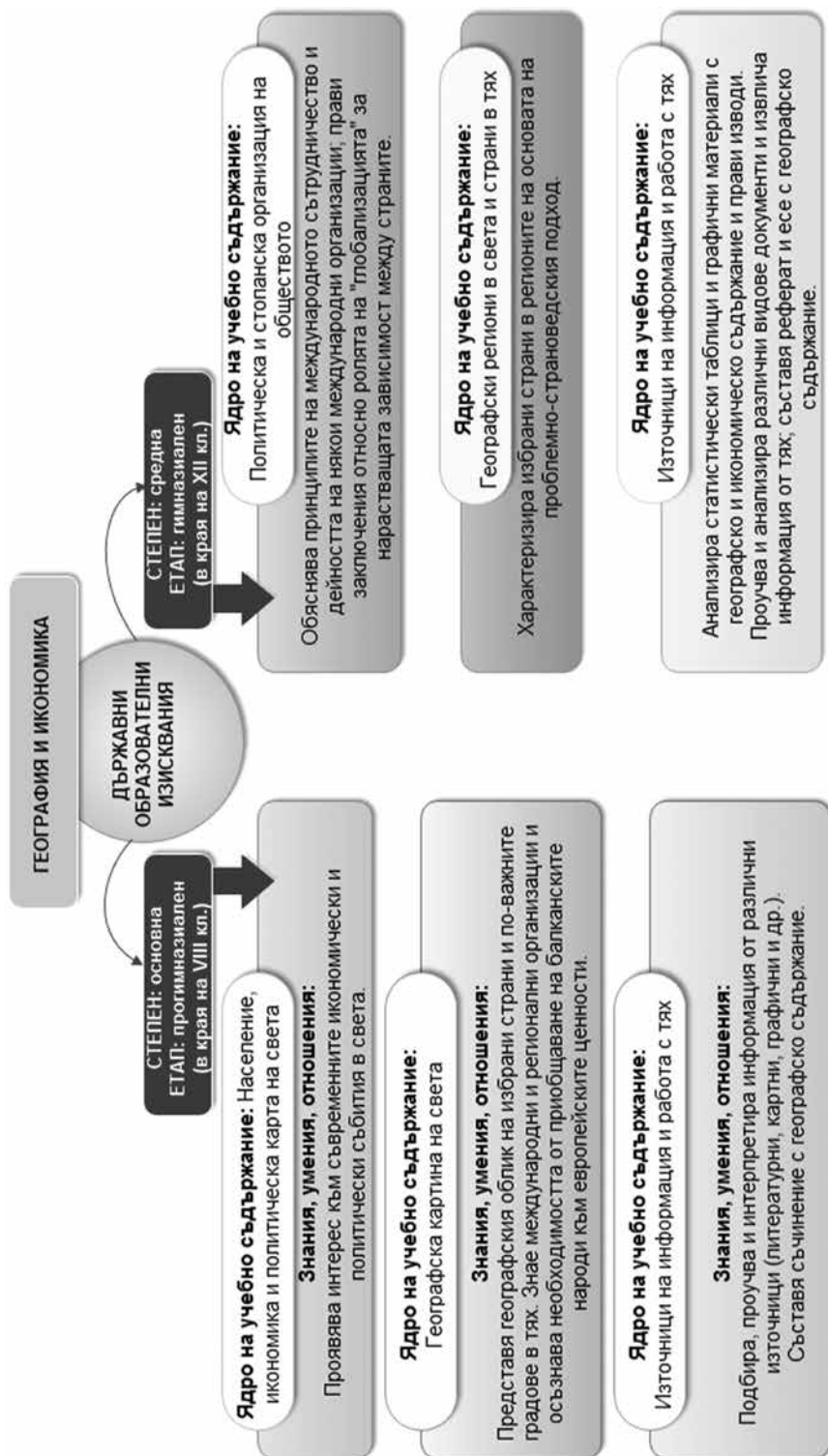

Схема № 1. Място на изучаването на сътрудничеството 16 + 1 по география и икономика в ДООИ по ядра и дефинираните знания, умения и отношения в края на двата образователни етапа

Последните ядра за двата етапа имат приносен елемент за цялостното доизграждане на географската грамотност и култура на учениците, като подбора, проучването и интерпретирането на информация, работата със статистически материали и извеждането на изводи водят до формиране на умения за работа с регионална географска литература, официално приети международни и държавни документи; съставяне, оформяне и анализ на картни и статистически източници и други информационни материали; доусъвършенстването на уменията за самостоятелна работа и правене на географски анализи за съвременните процеси и явления в света. Не на последно място допринасят и за ориентирането на учениците в съвременните политически, икономически и културни събития, както и за формирането на критично мислене. Съставянето на съчинение, реферат и есе с географско съдържание има важно място в цялостното географско образование и дава възможност на учениците да представят своите фактическо и концептуално, процедурно и метакогнитивно знание през призмата на съвременните събития и явления в света, в региона и държавата, в която живеят и учат. Изготвянето на реферат е и пряк отговор на един от очакваните резултати на ниво учебна програма в IX клас, задължителна подготовка, Ядро 3, Ст. 5, Тема 8, очакван резултат 5: *„Изготвя реферат за дейността на основните международни организации.“* (Учебна програма по география и икономика 9. клас, 9 – 11).

Цялостното и успешно покриване на ДООИ не биха могли да се реализират, ако учениците не познават и характеризират дадена страна или региони, но на основата на проблемно-страноведския подход, който позволява да се анализират, синтезират и оценяват икономически системи и тяхното развитие, причинно-следствените връзки и закономерности, възможностите за междурегионална интеграция и взаимодействие между отделни страни или група страни.

Представеното място на сътрудничеството 16 + 1 в ДООИ на Схема № 1 е само експлицитно, но има и други ядра на учебното съдържание, където знанията, уменията и отношенията на учениците в края на гимназиалното образование могат да бъдат арена за анализиране, синтезиране и оценяване на нейните възможности и присъстват имплицитно: *„представя съвременната политическа карта на света като резултат от глобалните политически процеси; коментира регионалните конфликти и причините за възникването им; разбира основните механизми на пазарната икономика; степенува по значимост факторите за развитие на световното стопанство; характеризира географските региони в света и прави изводи за техните специфични особености и проблеми.“* (Наредба № 2 2000, 56 – 57).

Представянето на международните организации и сътрудничеството между страни и региони има конкретни измерения и в учебните програми

за V, VII, VIII и IX клас на задължителното географско образование. На Схемa № 2 е представено мястото на концепцията 16 + 1 и възможностите за вертикална интеграция и връзки по класове.

Схема № 2. Място на концепцията 16 + 1 в съдържателната структура на учебния предмет география и икономика по учебни програми – вертикална интеграция

Представянето на взаимоотношенията между Китай и страните от ЦИЕ намират място в следните ядра, стандарти, теми и очаквани резултати на учебните програми по география и икономика:

- **V клас:** Ядро 2, Стандарт 4, Тема 1, очакван резултат 5: „назовава някои международни организации – ООН, НАТО, ЕС“; (Учебна програма по география и икономика 5. клас, 9)
- **VII клас:** Ядро 3, Стандарт 3, Тема 2, очакван резултат 1: „Характеризира политическата карта на континента – изменение и съвременно състояние. Организация ислямска конференция (ОИК), ОПЕК“; Ядро 3, Стандарт 4, Тема 1, очакван резултат: „Характеризира представителна страна от всяка група по признаци...Китай...“; (Учебна програма по география и икономика 7. клас, 6 – 7)
- **VIII клас:** Ядро 3, Стандарт 3, Тема 2, очакван резултат 1: „Характеризира политическата карта на континента – изменение и съвременно състояние. Съвет на Европа, Европейски съюз, НАТО“;

Ядро 3, Стандарт 3, Тема 3, очакван резултат: „Характеризира особеностите на стопанството на континента – водещи фактори, развитие, съвременно състояние. Европейски съюз.“; Ядро 3, Стандарт 4, Тема 1, очакван резултат: „Характеризира група страни...“; Балкански полуостров – Ядро 3, Стандарт 3, Тема 3, очакван резултат 1: „Характеризира населението и политическата карта на Балканския полуостров. Черноморско икономическо сътрудничество (ЧИС)“; Ядро 3, Стандарт 5: „Знае международни и регионални организации и осъзнава необходимостта от приобщаване на балканските народи към европейските ценности“; (Учебна програма по география и икономика 8. клас, 6 – 8)

- **IX клас:** Ядро 4, Стандарт 2, Тема 2, очакван резултат 3: „Обосновава значението на международното икономическо сътрудничество за развитието на географските региони“; Ядро 4, Стандарт 5, Тема 5, очакван резултат 4: „Разкрива значението на международното сътрудничество за решаване на регионалните проблеми“; Ядро 3, Стандарт 5, Тема 8 (Учебна програма по география и икономика 9. клас 9 – 11).

Стандарт 5	Тема 8
Обяснява принципите на международното сътрудничество и дейността на някои международни организации; прави заключения относно ролята на глобализацията за нарастващата зависимост между страните.	Световни регионални и международни организации.
ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Излага знания за международни организации – ООН, ЕС, ЮНЕСКО, НАТО. 2. Обяснява ролята на глобализацията за съвременното развитие на обществото и стопанството. 3. Обосновава необходимостта от международно сътрудничество в съвременната геополитическа обстановка. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обяснява принципите на международното сътрудничество. 2. Знае дейността на ООН, ЕС, ЮНЕСКО, НАТО. 3. Обосновава ролята на международното сътрудничество за опазване на световния мир и за преодоляване на регионалните конфликти. 4. Осъзнава необходимостта от разширяването на ЕС за страните от Източна Европа. 5. Изготвя реферат за дейността на основните международни организации.

От направения преглед и описание на конкретните преки връзки и възможности за включване на платформата 16 + 1 в учебното съдържание по класове на учебните програми по география и икономика е видно, че има многобройни реални възможности, но най-широката арена на представяне на взаимоотношенията и изграждащото се международно сътрудничество на Китай със страните от ЦИЕ е в IX клас на гимназиалното образование. Обстойното дефиниране и присъствие на очакваните резултати за международните организации и сътрудничеството в учебните програми не би било само акт на загатване, повърхностно споменаване или посочване на обединението между Китай и страните от ЦИЕ, а има реални и ясно фиксирани очаквани резултати. Чрез активните глаголи – *знае, излага, обяснява, обосновава и осъзнава* се разкрива стремеж към изграждане на демократично мислещи хора, на политическа и икономическа култура у учениците, формирането на обективни представи за развитието на международните отношения по региони, техните проблеми и тенденции на развитие, отражението на регионалните съвременни събития, обединения и проблеми, както и тяхното проявление.

Учебното съдържание по всички ядра на учебната програма по география и икономика в IX клас първо равнище дава най-голямата възможност за разгръщане на сътрудничеството 16 + 1 пред учениците. С най-голям принос е учебното съдържание на Ядро 3 – „Политическа и стопанска организация на обществото. География на световното стопанство“ и Ядро 4 – „Географски региони в света и страни в тях“. Структурата на *География на страните* показва ясно и подчинено свързване с *Обща география*. Необходимостта и обвързаността се откриват при изучаването на темите от общия раздел, в които се усвояват знания, намиращи приложение именно в регионалната част на задължителното обучение в IX клас. В общата част се включват *Природна структура и ресурси на Земята, География на населението и селищата, Политическа и стопанска организация на обществото, География на световното стопанство*. След общата част се разглежда регионалната част – *Географски региони в света и страни в тях*, последвана от Ядро – *Географска и икономическа информация и работа с нея*. Най-голям дял заемат теоретичните въпроси на природната структура, география на населението, география на световното стопанство и много по-малка част е за регионалната география. Тези предхождащи теоретико-методологични въпроси от общата география имат своето предназначение в услуга на регионалната част от учебното съдържание. Те се явяват научно-теоретична основа на регионалната част, а заедно с общата са най-добрата платформа за представяне на сътрудничеството 16 + 1.

Схема №3. Структура и съдържание на курса обща география и икономика в IX клас по учебна програма, първо равнище

В учебната програма по география и икономика – IX клас, задължителна подготовка при Ядро 4, Стандарт 1 и Тема 1 е записана последователността за представяне на регионите в света и тяхното изучаване. Изучаването и разграничаването на регионите и страните при последователност в посока от Европа към Азия, Америка, Африка, Австралия и Океания е носител на принципа на географското съседство, икономическо взаимодействие и връзки, както и историческа обусловеност. Тези два аргумента насочват и преподаването на учебното съдържание по география да е в посока от индуктивното към дедуктивното взаимодействие и сътрудничество между Европа и Азия, и по-конкретно между страните от ЦИЕ и Китай. (Драганова 2014, 262; Учебна програма по география и икономика за 9. клас, 10)

Регионалната география е тясно свързана с действителността и реалните събития, които протичат в живота на хората, с конкретни териториално-пространствени конфликти и събития, с развитието и упадъка на политически и икономически системи по региони и страни, както и със социални процеси и явления, които пряко имат отражение върху подрастващите. Изучаването на география на страните има водеща роля и значение за отваряне и разширяване на общочовешкия и географски хоризонт към познаване на съвременния свят, на природните, обществено-политическите и икономическите характеристики на страните и регионите в света. Регионалната география подпомага представянето на сътрудничеството 16 + 1 с най-голям приоритет.

За проследяване на цялостната картина за възможностите на представяне на платформата за сътрудничество 16 + 1 от значение са и одобрените учебници по география и икономика за учебната 2015/2016 г.:

- ✓ Карастоянов, С. и др. География и икономика 9. клас, задължителна подготовка. С., ИК „Анубис“ ООД, 2012. (Вариант №1);

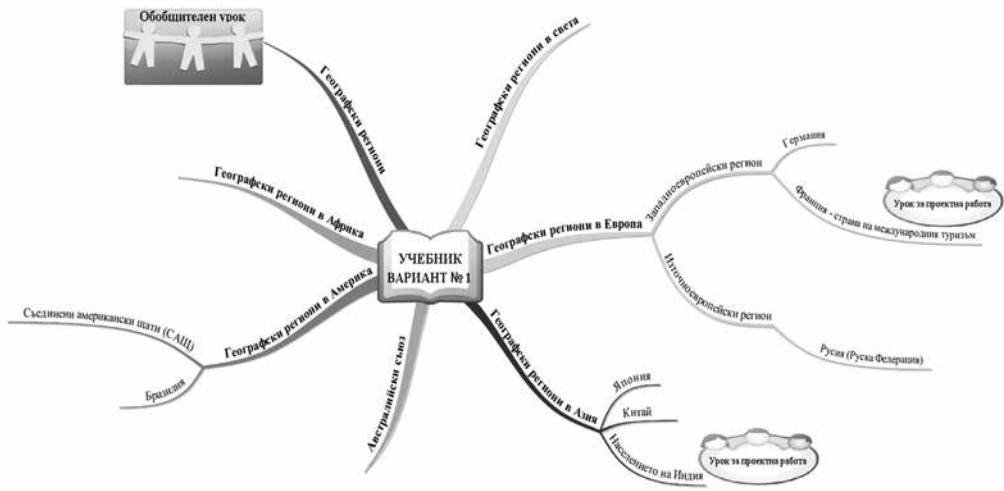
- ✓ Пенин, Р. и др. География и икономика 9. клас, задължителна подготовка. С., „Булвест 2000“ ООД, 2012. (Вариант № 2);
- ✓ Гайтанджиева, Р. др. География и икономика 9. клас, задължителна подготовка. С., „Д-р Иван Богоров“ ЕООД, 2012. (Вариант № 3);
- ✓ Димов, Н. др. География и икономика 9. клас, задължителна подготовка. С., „Просвета-София“, 2012. (Вариант № 4).

И в четирите варианта на учебници по география и икономика за IX клас не присъства информация за отношенията на Китай и страните от ЦИЕ, което има своето заявено присъствие през 2011 г. на световната сцена. Независимо от преиздаването на учебниците по география през 2012 г., в нито една от темите не присъства като нова икономическата перспектива сътрудничество 16+1.

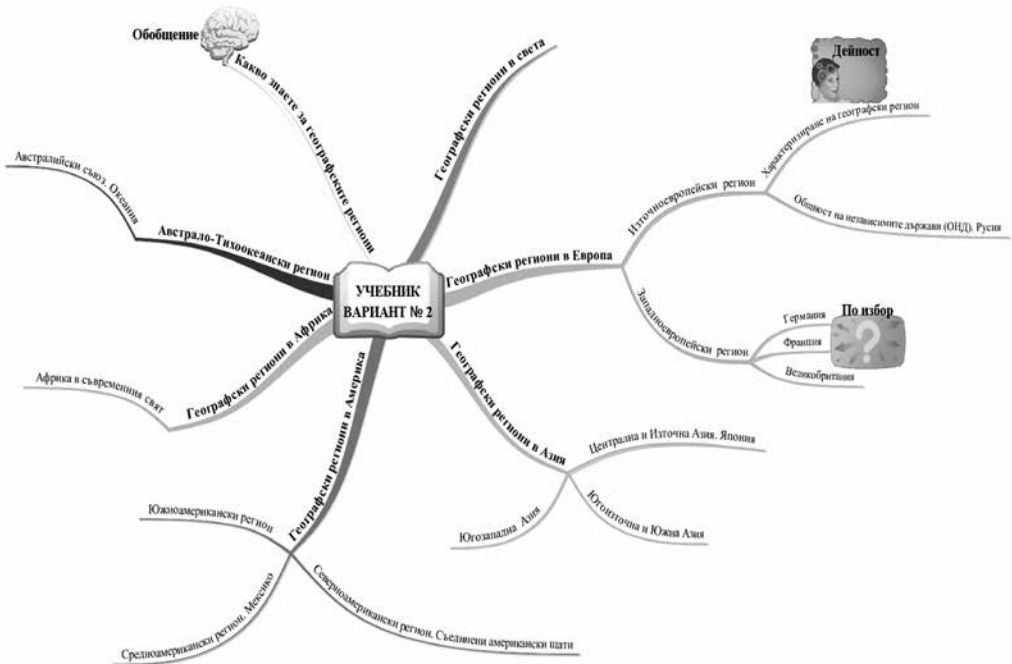
Затруднение при вмъкването на темата за платформата 16+1 се констатира при учебниците, в които присъствието на Китай и страните от ЦИЕ липсва. Във вариантите на учебници № 1 и № 4 има предложена от авторските колективи самостоятелна тема за Китай, което дава възможност да се отдели специално място на сътрудничеството 16+1. В другите два варианта на учебници № 2 и № 3 теоретично има възможност да бъде обсъдено това ново сътрудничество при изучаването на географските региони на Азия, но като се има предвид, че за един учебен час за нови знания се представя огромен обем от съдържание – Източна Азия, Китай и Япония (Вариант № 3) и Централна и Източна Азия, Япония (Вариант № 2), то мястото на платформата на практика е изместена.

Представените интелектуални карти на ума и граф-схеми на структурата и съдържанието на разделите по четирите варианта на учебници (География на страните) ясно доказват трудността, пред която ще бъдат изправени учителите по география при представяне на платформата 16+1. От една страна, проблем е изключително малкият хорариум, с който се изучава регионалната част в задължителната подготовка в IX клас (11 – 15 учебни часа), както и цялостният годишен хорариум от 54 учебни часа, за който се изучава учебно съдържание и по останалите ядра на учебната програма. От друга страна, сериозен проблем в учебниците е отсъствието на страните от ЦИЕ от съдържанието на учебниците. Изключение прави вариантът на учебник № 3, в който към Източноевропейския регион има тема освен за Русия и за Балканските страни. В останалите варианти на учебници към Източноевропейския регион има представена една страна като типичен представител – Русия.

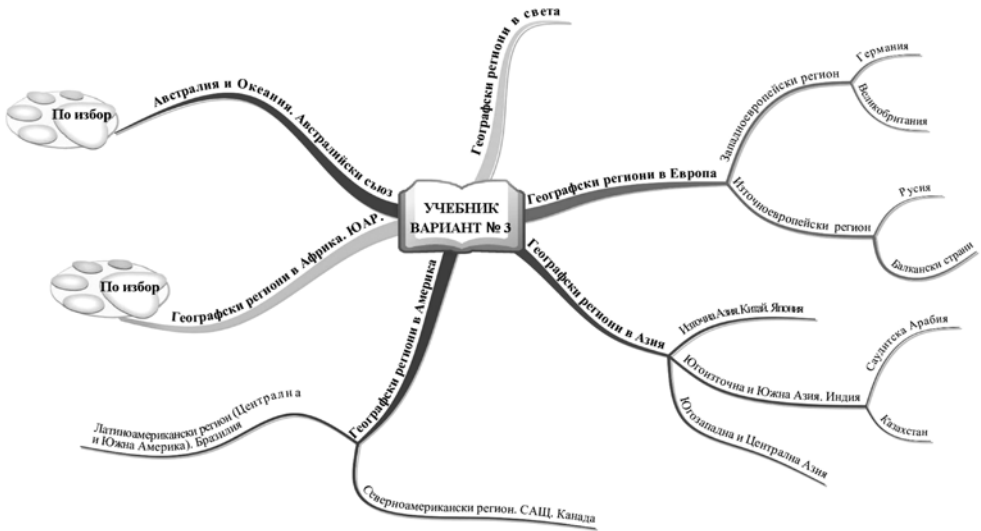
Друга особеност е, че всички предвидени в четирите варианта на учебници урочни единици са само за нови знания, а представянето на такива обединения и платформи провокират към провеждане на дискусии и дебати, провеждане на интерактивни и мултимедийни уроци и уроци за дейност.

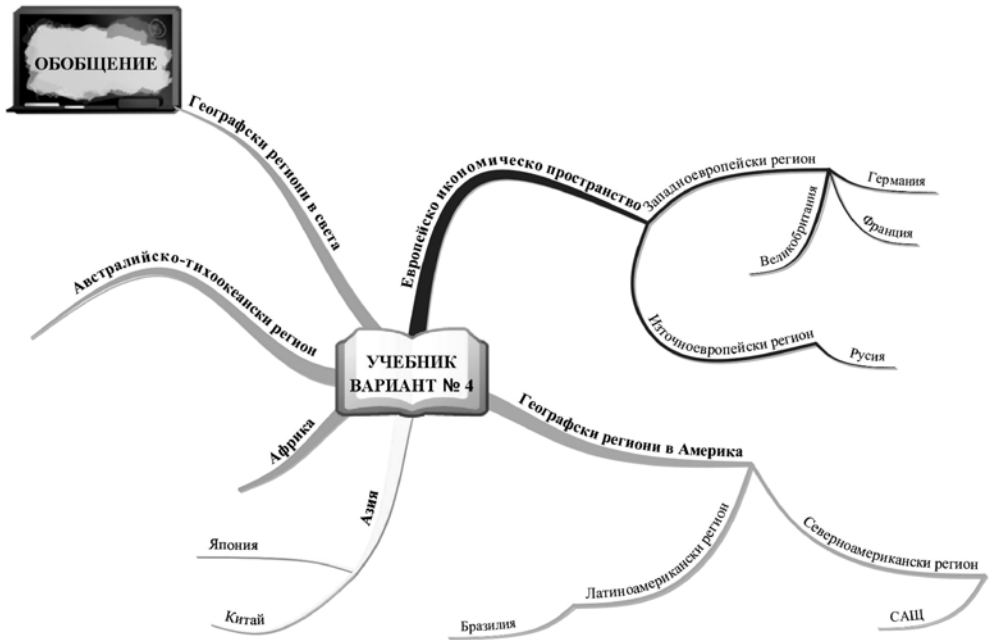
Фиг. 1. Интелектуална карта на раздел „Географски региони в света и страни в тях“ в учебник по География и икономика 9. клас – вариант № 1

Фиг. 2. Интелектуална карта на раздел „Географски региони в света“ в учебник по География и икономика 9. клас – вариант № 2

Фиг. 3. Интелектуална карта на раздел „Географски региони в света и страни – типични представителки (по избор)“ в учебник по География и икономика 9. клас – вариант № 3)

Фиг. 4. Интелектуална карта на раздел „Регионална география“ в учебник по География и икономика 9. клас – вариант № 4)

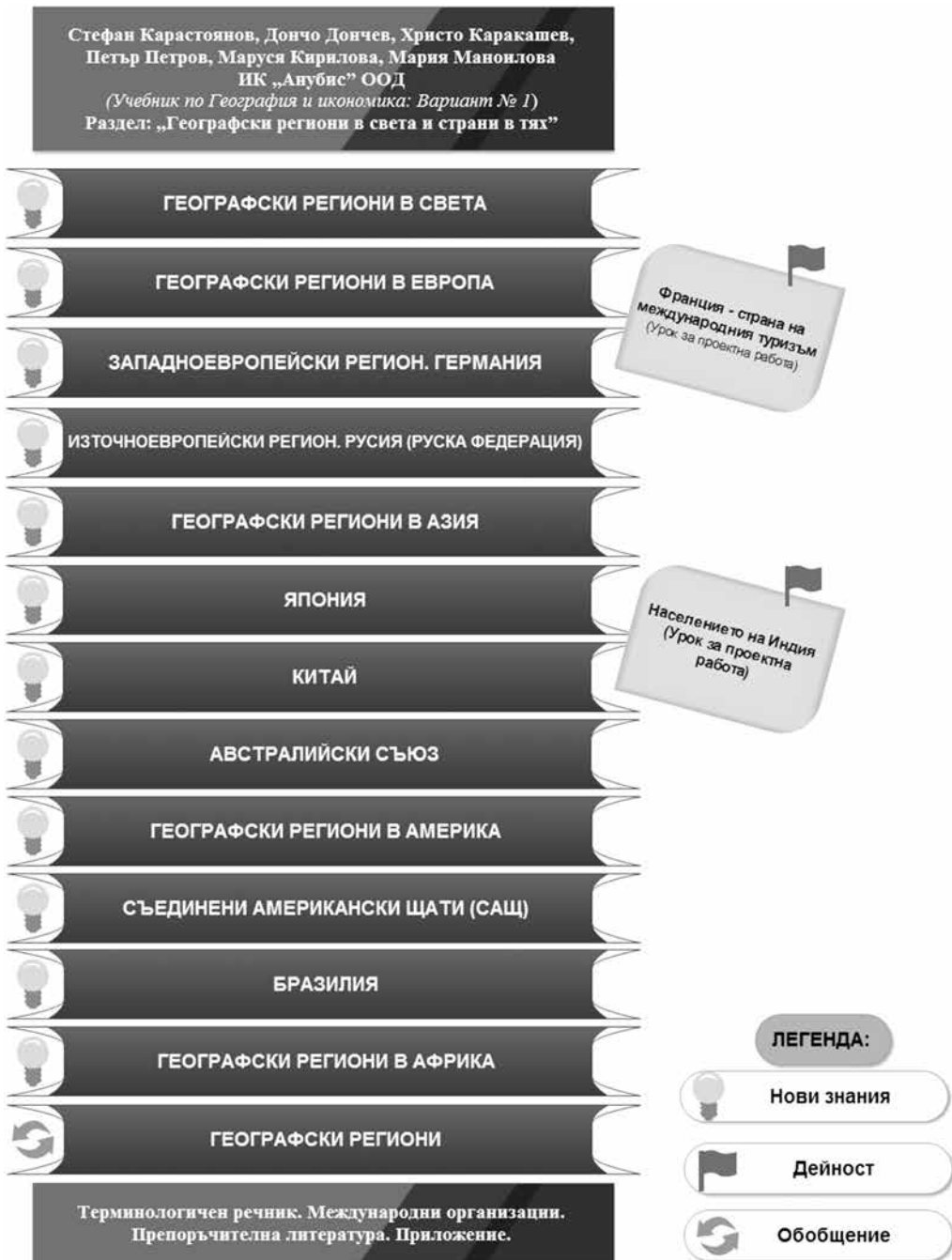

Схема 4. Структурно-съдържателна граф – схема на раздел „Географски региони в света и страни в тях“ – вариант на учебник № 1

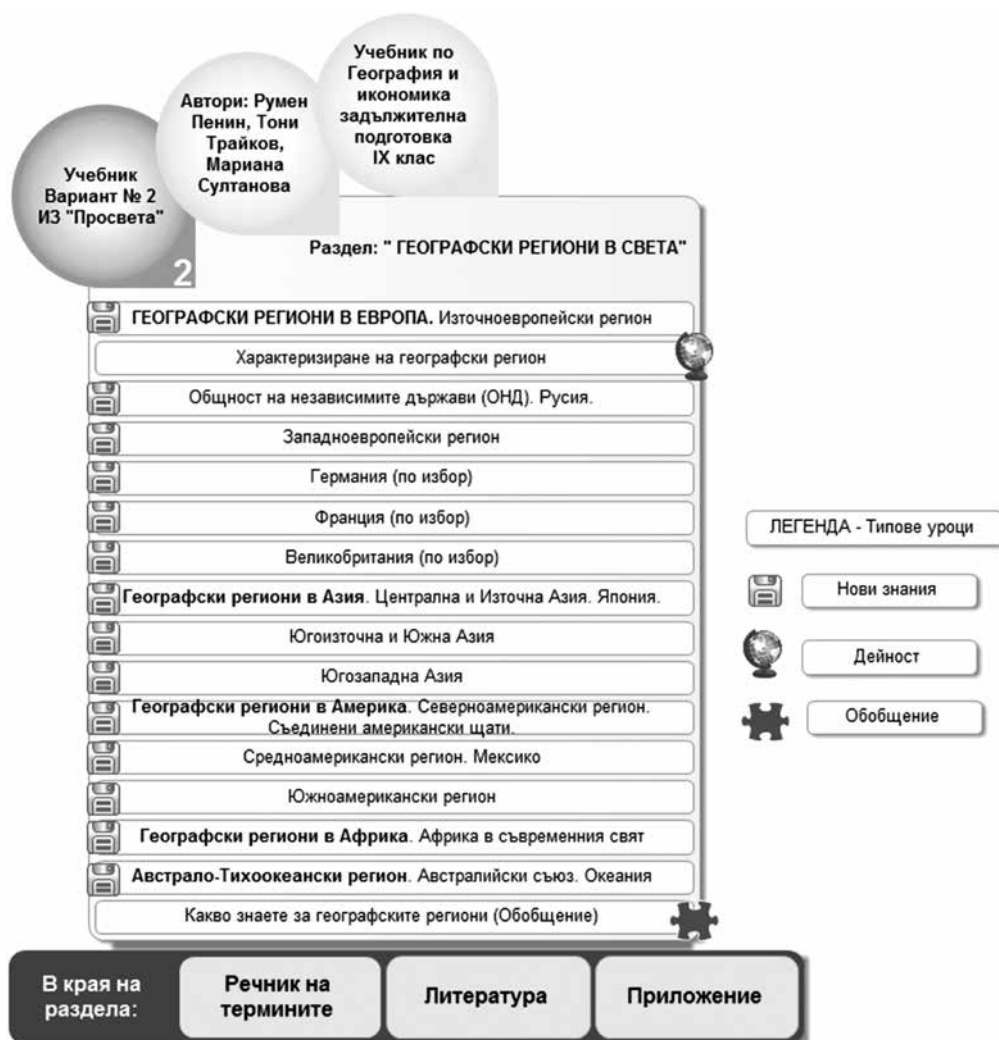

Схема 5. Структурно-съдържателна граф – схема на раздел „Географски региони в света“ – вариант на учебник № 2

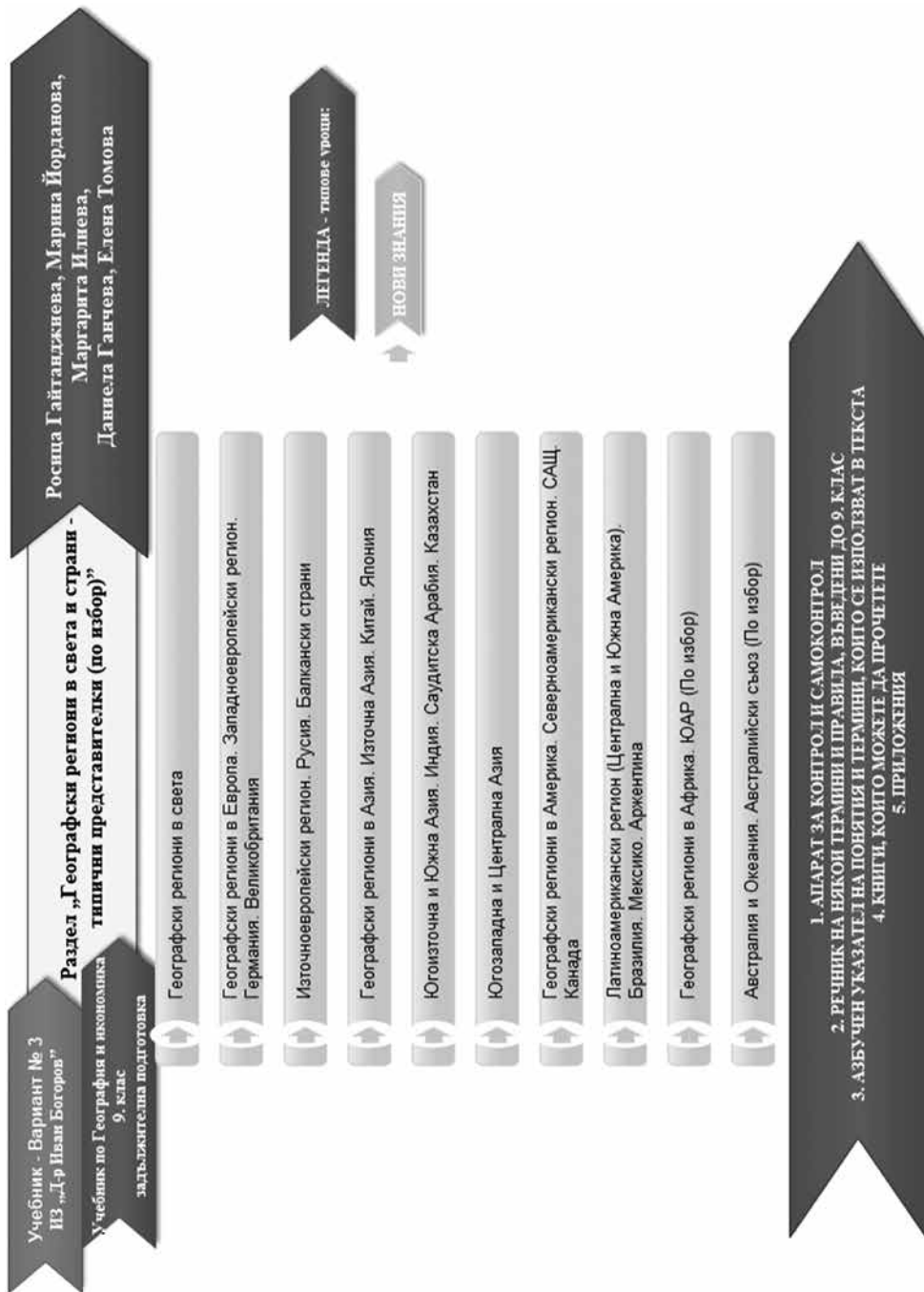

Схема 6. Структурно-съдържателна граф – схема на раздел „Географски региони в света и страни – типични представителки (по избор)“ – вариант на учебник № 3

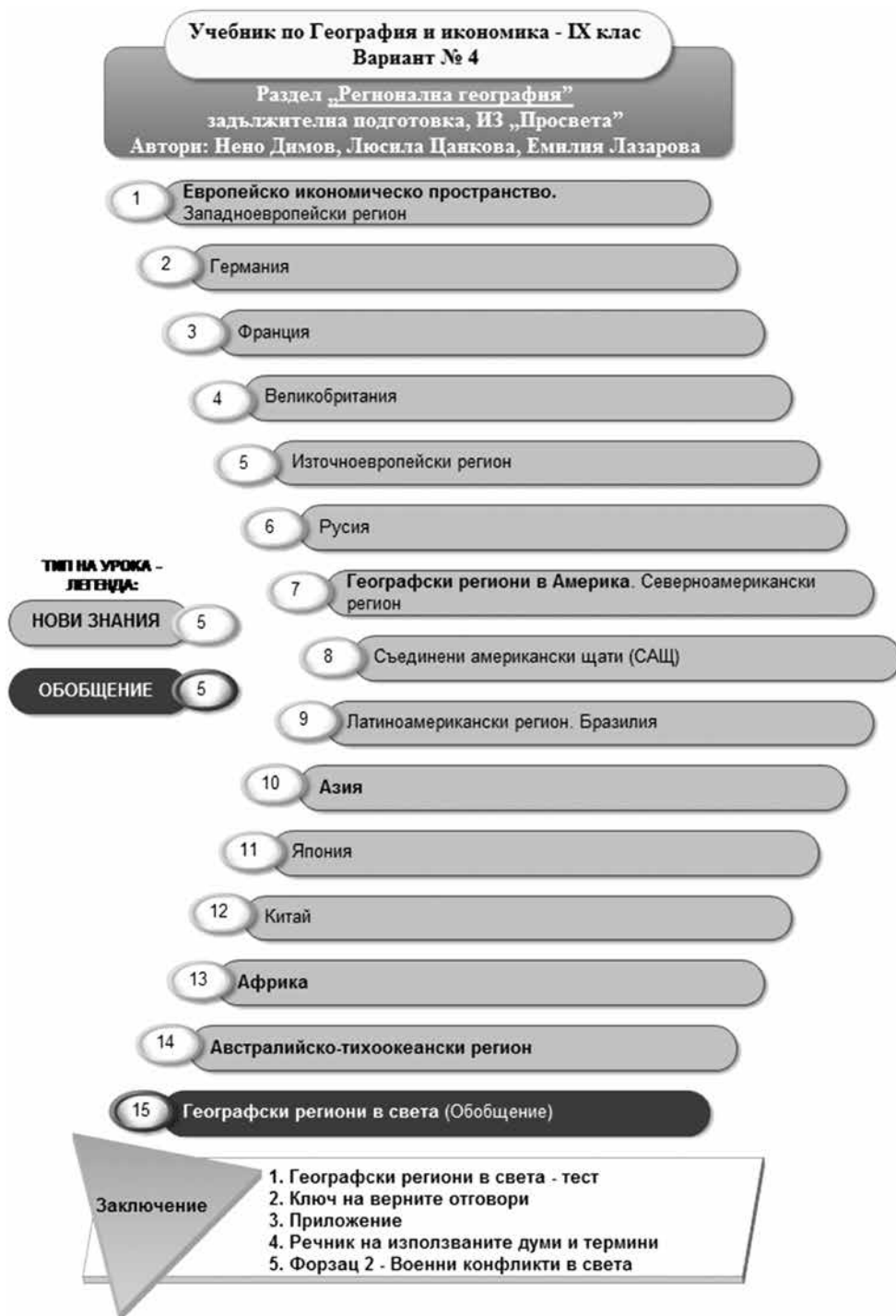

Схема 7. Структурно-съдържателна граф – схема на раздел „Регионална география“ – вариант на учебник №4

Възможност за проследяване развитието на платформата 16 + 1 в IX клас при изучаване на международното сътрудничество и дейността на някои международни организации дава свобода за цялостно представяне на отношенията Китай и страните от ЦИЕ на примера на една международна организация. Но вариант за представянето може да бъде чрез блокова структура при изучаването на география на населението и селищата, география на световното стопанство, политическата география и други. Включването на сътрудничеството 16 + 1 може да намери своите възможности и при изучаване на география на България. Блокното изучаване може да е и само върху един раздел, като например география на страните, където на основата на проблемно-страноведския подход да се анализират и оценяват възможностите на бъдещата платформа, на нуждите на страните от ЦИЕ за ликвидност и инвестиции, а на Китай от инвестиционни възможности и нови пазари, като и двете страни на това сътрудничество имат изразено съгласие за стимулиране на търговските взаимоотношения (UACES 2015, 3 – 5).

Изучаването на регионите и страните, на международните организации, на обществената география са естествена база за включване на информация в учебното съдържание за страните от ЦИЕ и Китай – сътрудничество 16 + 1.

От важно значение е актуализирането на учебниците и учебните помагала с цел да се въведат новостите в географската наука, новосформирани политически, икономически или екологични обединения и съюзи. В този аспект от значение е и решението на авторския колектив да включи в основния или допълнителен текст, рубриците или приложенията, или чрез друга форма, актуална и обективна информация за платформата 16 + 1.

Не трябва да се подценява и учителят като субективен фактор, който реализира актуализирането на учебното съдържание и представя допълнителна информация, реализира връзки и актуализира съдържанието, съобразно новите тенденции и проблеми на развитие в съвременния свят. Учителят определя дали в учебния час ще бъдат предложени на учениците тези дидактически ресурси по обективен начин, представящ реалната картина на развитие и формиращ географската култура на учениците.

Търсенето и разграничаването, посочването и обособяването на мястото, значението и предлагането на възможностите за участието на сътрудничеството между страните от ЦИЕ и Китай в географското образование може да се приеме условно, защото де факто и де юре обучението по география намира всестранно място в процеса на развитие на личността на учениците. Чрез обучението за международните организации, за страните и регионите пред учениците се открива научно-обективна картина

не само за природноресурсния потенциал, населението и селищата, държавното устройство и стопанството в света, а и за дадени страни и региони и тяхното взаимодействие на ниво международно сътрудничество, обединения и организации. Регионалната част по география има значение за изграждане на глобални и съвременни личности с познания за страните в света, познания за народите в света, зачитане на техните култури и езици, ценности и начин на живот, което е предпоставка за взаимодействието и взаимопомощта, толерантността и опазването на мира, както и за сътрудничеството между страните и отделни региони.

В учебните програми има достатъчно място, отделено по въпросите за международното сътрудничество и взаимоотношения, за международните и регионалните организации, за икономическото сътрудничество и всички те се явяват отворена врата за представяне на новосъздадени обединения и съюзи, арена за анализ, оценка и дискусия по актуални и злободневни събития и процеси в локален, национален, регионален и глобален аспект.

Днешното консуматорско общество с безпрепятствен достъп до интернет поставя нови предизвикателства и интереси, на които именно регионалната география е способна да отговори най-пълно и цялостно, ефективно и рационално. Динамиката в съвременните политически и социално-икономически съюзи, обединения, по региони и в отделните страни налагат промени, на които образователният модел трябва да реагира и да носи своята отговорност за това обучение, което да се ангажира и даде най-ясната и обективна географска картина на света – платформата 16 + 1. Регионалната география е носител на тази динамика в пространството и времето с всички негови измерения, а училищното географско образование подпомага учениците в ориентирането към изграждане на научно-обективна географска картина на света, в който живее цялото човечество, така разнообразен и противоречив, с остри проблеми и конфликти, с многобройни предизвикателства пред отделни страни и региони и редица проблеми за разрешаване, стоящи пред днешните и бъдещи поколения.

Дали светло бъдеще очаква сътрудничеството между Китай и страните от Централна и Източна Европа, само времето ще покаже, но за да покаже, трябва да осъзнаем, че ние сме част от това пространство и това време и светлото бъдеще го градим всички ние. Безспорно китайската инициатива за сътрудничество със страните от Централна и Източна Европа е партньорство, което може да се разглежда и като част от по-широкото сътрудничество между Китай и ЕС, но то изисква информираност и актуалност на географското образование в контекста на платформата 16 + 1.

БИБЛИОГРАФИЯ

<http://www.uaces.org/documents/papers/1501/Matura.pdf> – UACES, 45 годишна конференция, Bilbao, 2015.

Гайтанджиева 2012: Р. Гайтанджиева, М. Йорданова, М. Илиева, Д. Ганчева, Е. Томова. География и икономика 9. клас, задължителна подготовка. С., Д-р Иван Богоров, 2012, 132 – 135.

Географски терминологичен речник. С., Акад. изд. „Проф. Марин Дринов“, 2011, с. 53.

Дерменджиев 2009: А. Дерменджиев. Съвременни аспекти на обществената география. – В: География 21. Методическо списание, бр. 2, 2009, 9 – 12.

Дерменджиева 2001: С. Дерменджиева. Методика на изследователската дейност по регионална география. В. Търново, Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2001.

Дерменджиева 2010: С. Дерменджиева, П. Събева, Б. Димитрова. География и образование. Методика на обучението по география, I част. В. Търново, Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2010.

Дерменджиева 2012: С. Дерменджиева, П. Събева, Б. Димитрова. Урокът по география. Методика на обучението по география, II част. В. Търново, Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2012.

Димов 2012: Н. Димов, Л. Цанкова, Е. Лазарова. География и икономика 9. клас, задължителна подготовка. С., Просвета, 2012.

Драганова 2014: Т. Драганова. Анализ и оценка на тема „Китай“ по география и икономика в IX клас – задължителна подготовка в българското средно училище. – В: Сборник с доклади от Международна научна конференция „65 години дипломатически, икономически и културни отношения между България и КНР. Издателство „Фабер“, В. Търново, 2014, с. 246 – 281.

Иванов 2012: А. Иванов. Учебен речник по География и икономика за 5. – 12. клас, Трето допълнено и преработено издание, Делфи, С., 2012.

Карастоянов 2012: С. Карастоянов, Д. Дончев, Х. Каракашев, П. Петров, М. Кирилова, М. Маноилова. География и икономика 9. клас, задължителна подготовка, С., ИК Анупис, 2012.

Наредба № 2 от 18.05.2000 г. за учебното съдържание, Приложение № 4.

Пенин 2012: Р. Пенин, Т. Трайков, М. Султанова. География и икономика 9. клас, задължителна подготовка. С., Булвест 2000, 2012.

Учебна програма по география и икономика – V клас.

Учебна програма по география и икономика – VII клас.

Учебна програма по география и икономика – VIII клас.

Учебна програма по география и икономика – IX клас, задължителна подготовка, първо равнище.